

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Novo mesto, 24.03.2025

PRIPRAVA PAŠNIKOV IN ŽIVALI NA NOVO PAŠNO SEZONO

Paša živali je dokazano najcenejši ter tudi živalim najbolj prijazen način reje živali, zato je odločitev za uvedbo paše lahko sorazmerno enostavna, vendar se pri tem pojavljajo tudi težave in izzivi s katerimi se tekom pašne sezone rejci soočamo.

Če naštejemo na začetku prednosti. Paša je gotovo najbolj naraven način reje zato so živali na paši bolj zdrave, lažje je odkrivati pojatve, živali vzrejene na paši imajo bolj usklajen telesni razvoj in konstitucijo kar pozitivno vpliva na dobrobit in zdravje živali. Manjša je poraba delovnih ur pri prireji– predvsem strojnih, manjša je tudi poraba fosilnih goriv in posledično ima taka prireja manjši izpust toplogrednih plinov. Ob zaostrenih ekonomskih razmerah, ki smo jim priča je morda odločitev za pašo lahko eden od odločujočih dejavnikov za začetek paše živali na kmetijah, kjer do sedaj niso pasli. Ne smemo pa pozabiti tudi na kvaliteto na ta način prirejenega mesa oziroma mleka. Več raziskav je namreč pokazalo, da ima mleko in meso pašnih živali več nenasičenih maščobnih kislin, večjo vsebnost vitamina A, E in beta karotena. Povpraševanje po takih proizvodih narašča in je lahko tržna niša kmetij.

Vendar kot sem omenil pri paši prihaja tudi do težav oziroma so določene omejitve za uvedbo le-te. Predvsem je težava v posestni in velikostni strukturi kmetijskih zemljišč, lokaciji kmetije in oddaljenosti površin, ki so primerne za pašo. Pri paši smo odvisni tudi od vremena, kakovost paše pa se seveda spreminja tako na dnevni bazi kot skozi pašno sezono. Spomladi in jeseni je večji delež beljakovin, energetska vrednost paše pa se tekom sezone znižuje. Zato je težko zagotavljati konstanten krmni obrok, sploh bolj produktivnim živalim npr. kravam molznicam. Ob neustreznem vodenju paše se lahko pojavijo prebavne težave (driska, napenjanje) pozorni moramo biti tudi na prisotnost parazitov pri živalih in jih po potrebi odpraviti. Pred začetkom paše opravimo tudi korekcijo parkljev.

Vsaj 10-14 dni pred pašo opravimo korekcijo parkljev in živalim odpravimo zajedavce na podlagi predhodne koprološke analize.

Sedaj je čas za začetek paše!

Spomladi začnemo pasti živali čim prej, ko je ruša še zelo nizka. Zakaj? Govedo presnavlja krmo s pomočjo mikroorganizmov v vampu. Se pa za vsako vrsto hrane razvijejo določeni mikroorganizmi, ki le-to učinkovito presnavljajo. Zato je pomembno, da živali spustimo na pašo čimprej spomladi. Živali takrat zaužijejo manjše količine paše, ki se potem vsak dan povečuje. V hlevu imajo na voljo še vedno zimski obrok, ki ga postopoma zmanjšujemo. Na ta način naredimo najbolj optimalen prehod na letni obrok, mikroflora v vampu se lahko prilagodi in zato ne pričakujemo prebavnih težav. Ta prehod naj traja vsaj 14 dni, še rajše več. Če pa imamo rejo krav dojilj ali telic pa lahko spustimo živali na pašnik zelo zgodaj, ko praktično še skoraj ni travne ruše in živali dokrmeljemo na pašniku. Tako se postopoma povečuje zauživanje paše in zmanjšuje konzumacija zimskega obroka. Priporočljivo je tudi, da imajo tudi kasneje živali na paši na voljo strukturno voluminozno krmo, ki jo lahko zauživajo po volji.

Na pašniku je treba spomladi izvesti brananje krtin in živalskih iztrebkov. Za to lahko uporabimo bodisi travniške brane ali česalo. Na lažjih tleh kjer je travna ruša privzdignjena od zmrzali priporočamo valjanje ruše. Na tak način vzpostavimo stik korenin s tlemi in talno vlago. Očistimo tudi gozdni rob ter zarast okoli pašnika, saj na ta način preprečimo boljše delovanje pašnega aparata. Preden živali spustimo na pašnik je treba pregledati ograjo in jo po potrebi popraviti.

Živali morajo imeti na razpolago prost dostop do pitne vode. Priporočamo napajanje v večjih banjah ali koritu, da lahko več živali hkrati pije in je zaloga vode v koritu dovolj velika. Namreč govedo je čredna žival in velikokrat se zgodi, da živali nižje na hierarhični lestvici ali teleta ne pridejo pravočasno na vrsto za pitje, in se vrnejo na pašo z čredo ne da bi se napili. Zato je priporočljivo tudi, da je napajališče čim bližje paši. Živali naj imajo na voljo tudi ustrezni mineralno vitaminski dodatek, predvsem je na naših pašnikih pomanjkanje natrija in nekaterih mikroelementov kot so Baker, Selen in Mangan. V poletni vročini je priporočljivo, da imajo živali možnost umika v senco. Senco jim nudijo tudi posamezna drevesa na pašniku.

Poznamo več sistemov paše, skoraj vsaka kmetija ima svojega. V grobem pa lahko sam pristop k paši razdelimo na bolj intenziven ali ekstenziven. V ekstenzivnem načinu so živali dalj časa na enem večjem pašniku. Ta način je bolj primeren za rejo krav dojlj in plemenskih telic in morda za ekološke kmetije v hribovitem svetu. Za bolj produktivne živali kot so krave molznice, pa se poslužujemo čredinske paše ali celo obročne paše. Na ta način dnevno odmerjamo količino kvalitetne paše, ki jo živali zaužijejo. Bi pa seveda priporočil vsem tistim, ki imate možnosti, da naredite čim več čredink, da se lahko popašena travna ruša obraste, medtem, ko so živali v drugi čredinki.

Tudi pri paši je podobno kot na vsakem drugem področju, da se celo življenje učimo. Vsako leto je malce drugačno, podnebne spremembe se nam dogajajo pred očmi in tudi pri paši moramo slediti tem spremembam in nanje ustrezno reagirati. Pri paši se zmanjšajo stroški, si je pa potrebno vzeti čas tudi za samo opazovanje živali in ustvariti ustrezen socialen stik z njimi. Živali je potrebno dnevno opazovati in odreagirati na nastalo situacijo.

Če imamo živali pod redno kontrolo hitro odkrijemo težavo, lahko npr. pomagamo pri telitvi, odkrijemo pojatev ali poškodbo in na ta način povečamo možnosti za dobro prirejo.

So pa mile zime, ki so v zadnjih letih pogoste, priložnost, da imamo lahko živali skozi celo leto zunaj. Na ta način lahko namenimo več prostora v hlevu npr. kravam, mlada živina pa prezimuje na prostem. V tem obdobju poskrbimo, da imajo živali na voljo dovolj kvalitetne voluminozne krme, saj se potrebe po zauživanju povečajo tudi do 20 odstotkov. Prav tako naj imajo dostop do pitne vode in zavetišče pred neugodnimi vremenskimi razmerami. Zavetje je lahko naravno (grmovje, gozd) ali grajeno, živali pa morajo biti čiste, saj ima zamazana in mokra dlaka manjšo izolacijsko sposobnost.

Gotovo vse kmetije nimajo možnosti paše, delim pa mnenje, da v Sloveniji premalo izkoriščamo potencial paše in prednosti ki nam tak sistem reje prinese. Ima pa paša tudi pomembno vlogo pri ohranjanju obdelane kulturne krajine in preprečevanju zaraščanja kmetijskih površin.

Pripravil:

Vladimir Sotošek, specialist za živinorejo pri Kmetijsko gozdarskem zavodu Novo mesto